

Dato: 12. juli 2022
Kontor: Nordatlantkontoret
Sagsbeh: Maise Biørn Jørgensen
Sagsnr.: 2021-490-0319
Dok.: 2480145

KOMMENTERET OVERSIGT

over

Høringssvar om forslag til lov om ændring af kriminallov for Grønland

(Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse)

I. Høringen

Et udkast til forslag til lov om ændring af kriminallov for Grønland (Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse) har i perioden fra den 11. maj 2022 til den 8. juni 2022 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Vestre Landsret, Østre Landsret, Advokatrådet, AmiAmi, Amnesty International, Avannaata Kommunua, Børnerådet, Børnesagernes Fællesråd, Børns Vilkår, Center for Voldtægts ofre, Center mod Menneskehandel, CEPOS, Danner, Dansk Kvindesamfund, Dansk Røde Kors, Danske Advokater, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Det Kriminalpræventive Råd, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Everyday Sexism Project Denmark, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Offentlige Anklagere i Grønland, Foreningen Grønlandske Børn, Forsvarerforeningen i Grønland, Grønlands Landsret, Grønlands Politiforening, Grønlands Råd for Menneskerettigheder, Hjælp Voldsofre, Institut for Menneskerettigheder, Joan-Søstrene, Justitia, KFUKs Social Arbejde, Kredsdommerforeningen, Kriminalpolitisk Forening (KRIM), Kvinderådet, Kvininfo, Kommune Qeqertalik, Kommuneqarfik Sermersooq, Kommune Kujalleq,

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Landsforeningen for Voldsramte Kvinder, Landsforeningen KRIM, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre, Landsorganisationen mod Seksuelle Overgreb, Lev uden Vold, MIO (Børnetalsmanden), Nunatsinni Advokatit, Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit (Ligestillingsrådet i Grønland Kalaallit), Offerrådgivningen i Danmark, PiSiu (Det Grønlandske Kriminalpræventive Råd), Politiforbundet, Pro Vest, Qeqqata Kommunia, Red Barnet, Reden International, Retten i Grønland, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Seksualpolitisk Forum, Sexarbejdernes Interesseorganisation og Voldtægtssofres Vilkår.

Justitsministeriet har modtaget høringsvar fra:

Vestre Landsret, Østre Landsret, Amnesty International, Danske Advokater, Den Danske Dommerforening, Domstolsstyrelsen, Forsvarerforeningen i Grønland, Grønlands Landsret, Grønlands Ligestillingsråd, Hjælp Voldsofre, Institut for Menneskerettigheder, Kommune Kujalleq, Rigspolitiet, Rigsadvokaten, Seksualpolitisk Forum og Voldtægtssofres Vilkår.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne høringsvar.

Justitsministeriets kommentarer til høringsvarene er anført i *kursiv*.

II. Høringsvarene

1. Generelt

Østre Landsret og **Vestre Landsret** ønsker ikke at udtale sig om lovforslaget.

Den Danske Dommerforening, Domstolsstyrelsen, Forsvarerforeningen i Grønland, Grønlands Landsret, Kommune Kujalleq, Rigsadvokaten, Rigspolitiet og **Seksualpolitisk Forum** har ikke bemærkninger til lovforslaget.

Amnesty International, Grønlands Ligestillingsråd, Institut for Menneskerettigheder, Hjælp Voldsofre og **Voldtægtssofres Vilkår** er generelt positive over for, at der indføres en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse i Kriminallov for Grønland.

Grønlands Ligestillingsråd bemærker at seksual- og voldsforbrydelser er et meget stort samfundsproblem i Grønland og støtter derfor lovforslaget

Amnesty International anfører, at det bør fremgå tydeligt i de generelle bemærkninger til lovforslaget, at voldtægt er en kønsbaseret forbrydelse, som fortrinsvis rammer kvinder og piger uden at benægte at mænd og mennesker med non-binær kønsidentitet også bliver voldtaget.

2. Om begrebet samtykke

Amnesty International opfordrer til, at kriminallovens § 77, stk. 1, udformes således, at det fremgår, at samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes frie vilje, bedømt ud fra omstændighederne i den konkrete situation.

Danske Advokater bemærker, at udkastet til kriminallovens § 77, stk. 1 og 2, ligner bestemmelsen i straffelovens § 216 om samtykke og ikke frivillighed, som blev foreslået af et flertal i Straffelovsrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivilligbaseret voldtægtsbestemmelse i Danmark. Danske Advokater fremhæver i den sammenhæng, at organisationen er enig i Straffelovsrådets anbefaling om en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighedsbegrebet og ikke et samtykkebegreb.

Som det fremgår af pkt. 2.3.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger, finder Justitsministeriet på samme måde som for Danmark, at en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse for Grønland er bedre egnet til at sikre den seksuelle selvbestemmelsesret end en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse, idet der bl.a. henvises til, at der med en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse i passivitetssituationer vil kunne påhvile den initiativtagende part en videre forpligtelse til at sikre, at den anden part samtykker, hvis vedkommende forholder sig passiv, end ved en frivillighedsbaseret bestemmelse.

Justitsministeriet bemærker, at der både efter den frivillighedsbaserede voldtægtsbestemmelse, som et flertal af Straffelovrådets medlemmer foreslog, og den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse, som et mindretal af Straffelovrådets medlemmer foreslog, vil skulle foretages en konkret og samlet vurdering af, om der foreligger et samtykke. Samtidig vil der efter begge de foreslåede modeller kunne være tale om henholdsvis frivillighed eller samtykke i situationer, hvor der foreligger passivitet. Det er på den

baggrund Justitsministeriets opfattelse, at begrebet "samtykke" ikke er et mere uklart begreb end "frivillighed".

3. Nærmere om passivitet

Amnesty International anfører, at passivitet ikke bør kunne fortolkes som samtykke. Organisationen finder det endvidere problematisk, hvis tidligere total passivitet under et seksuelt hændelsesforløb kan være udtryk for samtykkende sex ved et senere hændelsesforløb. I forlængelse af dette anbefales det, at der tilføjes flere eksempler i beskrivelsen af de situationer, hvor samtykke er kommet til udtryk, men hvor der undervejs udvises passivitet, og der derfor er anledning til at overveje rækkevidden af samtykket.

Som det fremgår af punkt 2.3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger og i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1, må der som udgangspunkt være en formodning for, at en person, der samtykker i et samleje, ikke blot forholder sig helt passivt, men deltager i et eller andet omfang, dvs. ved ord eller handling. Den person, der ønsker et samleje gennemført, må således gøre noget for at sikre sig, at den anden person samtykker. Også ved total passivitet må det dog afhænge af en konkret og samlet vurdering, om deltagelse i samlejet kan anses for at være sket med samtykke.

Det fremgår endvidere af lovforslagets bemærkninger, at det bl.a. vil kunne indgå i vurderingen af passivitetstilfælde, om parterne tidligere har haft samleje gennemført med samtykke, der er foregået på samme måde, uden at der har været tale om indirekte trusler eller lignende, eller om parterne ikke tidligere har haft nogen seksuel relation.

Justitsministeriet bemærker, at der her omtales tilfælde, hvor et samleje tidligere er gennemført med samtykke, og således ikke de tilfælde, hvor et samleje tidligere er gennemført uden samtykke.

4. Om definitionen af samleje

Amnesty International foreslår, at definitionen af samleje udvides til også at omfatte oral penetration, idet det vil sikre, at det ikke fremgår som en formildende omstændighed, at voldtægt udøves gennem tvungen oral indtrængen, frem for vaginal eller anal indtrængen. Der henvises i øvrigt til Istanbulkonventionens artikel 36, stk. 1, litra a, hvoraf det følger, at parterne træffer de lovgivningsmæssige eller andre foranstaltninger der er nødvendige for at sikre, at den forsætlige udøvelse af bl.a. vaginal, anal eller oral

penetrering af seksuel karakter af en anden persons krop ved hjælp af en kropsdel eller en genstand er strafbar.

Justitsministeriet bemærker, at kriminallovens § 77 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje. Forståelsen af »andet seksuelt forhold« forudsættes ikke ændret med forslaget. Andet seksuelt forhold vil således som efter gældende ret efter omstændighederne eksempelvis kunne omfatte oralt seksuelt forhold og kys mv. på kønsdele. Det er Justitsministeriets opfattelse, at begrebet "samleje" er bedre egnet til i almindelig sprogbrug at beskrive den handling, hvor der sker hel eller delvis indføring af penis i vagina eller anus.

5. Om forebyggende indsatser mv.

Amnesty International anfører, at det ikke fremgår af lovudkastet, at der vil være ressourcer til implementering af samtykke i retssystemet. Organisationen fremhæver, at der i følgeskab med ændringerne af kriminalloven, bør følge ressourcer med, der kan underbygge loven gennem undervisning af fagprofessionelle i retssystemet.

Hjælp Voldsofre anfører, at organisationen ikke har bemærkninger til den konkrete udformning af bestemmelsen i lovforslaget. Organisationen gør dog opmærksom på, at en udvidelse af det kriminaliserede område ikke kan stå alene, men at det er nødvendigt med en større forståelse for og bedre modtagelse af potentielle voldtægts ofre ved bl.a. politiet. Derudover bemærkes det, at der bør etableres en egentlig bistandsadvokatordning og en generel forbedring af retten til hjælp, støtte og bistand, når man indgiver en anmeldelse af voldtægt.

Institut for Menneskerettigheder fremhæver, at det er vigtigt, at der sideløbende med lovændringen iværksættes initiativer med det formål at forebygge seksuelle overgreb og modvirke u hensigtsmæssige normer for køn, sex og grænser. Det fremhæves endvidere, at det er vigtigt, at der gennemføres oplysningsindsatser, kampagner samt undervisning.

Voldtægts ofres Vilkår bemærker, at en ny voldtægtsbestemmelse ikke kan stå alene, og det er nødvendigt med systemiske initiativer til at sikre ofrenes retsbeskyttelse, herunder mere kompetent efterforskning med fokus på traumatiserede ofre. Med henvisning til stigningen af anmeldelser i Danmark, som lovændringen i Danmark har medført, opfordrer Voldtægts ofres Vilkår til en opjustering af ressourcer hos politiet, domstol og i sundhedssektoren.

Der opfordres herudover til, at der igangsættes kampagner og uddannelsesindsatser, der skal sikre kendskab til lovgivningen.

Justitsministeriet kan oplyse, at der i forbindelse med vedtagelsen af den tilsvarende samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse i Danmark blev lanceret en oplysningskampagne af ligestillingsministeren. Der blev desuden afsat midler på undervisningsområdet til at styrke seksualundervisningen i folkeskolen, hvori samtykke indgår som en del af faget Sundheds- og Seksualundervisning og Familiekundskab.

Justitsministeriet kan i øvrigt oplyse, at der på justitsområdet i Grønland gennem de seneste år har været øget fokus på indsatsen over for ofre for forbrydelser, og at der i forlængelse heraf ved lov nr. 572 af 10. maj 2022 bl.a. er sket en betydelig styrkelse af retsstillingen for forurettede i kriminalsager. Herudover har Justitsministeriet i samarbejde med myndighederne på justitsområdet foretaget en kortlægning af de senere års initiativer på voldtægtsområdet i Danmark og på den baggrund iværksat et arbejde med henblik på tilsvarende at implementere relevante initiativer i Grønland. Endelig pågår der aktuelt i Rådet for Grønlands Retsvæsen drøftelser om mulighederne for at etablere en bistandsadvokatorordning i Grønland. Emnet har således været drøftet på det seneste rådsmøde i 2021 og skal drøftes igen på det kommende rådsmøde i Nuuk til september 2022, i hvilken forbindelse, der vil blive præsenteret flere mulige implementeringsmodeller.

6. Øvrige bemærkninger til lovforslaget

Danske Advokater bemærker, at den seneste udvidelse af straffelovens § 216, stk. 2, hvor bestemmelsen blev udvidet til at omfatte tilfælde, hvor en person, der er fyldt 22 år, har samleje med et barn under 15 år, ikke er medtaget i lovforslaget for Grønland.

Justitsministeriet drøfter løbende med Naalakkersuisut, hvilke konkrete lovgivningsinitiativer for Grønland der skal prioriteres inden for den kapacitet, som er til rådighed. Hvis Naalakkersuisut således måtte have et ønske om at den nævnte ændring foretages for Grønland, vil sagens prioritering mv. blive aftalt nærmere med Naalakkersuisut.

Amnesty International opfordrer til, at behandlingen og implementeringen af lovændringen fremskyndes, da lovændringen efter udkastet først træder i kraft den 1. juli 2023.

Regeringens forslag til love, der omfatter eller vil kunne sættes i kraft for Grønland, skal inden fremsættelsen for Folketinget fremsendes til Grønlands Selvstyre til udtalelse, jf. § 17, stk. 1, i lov om Grønlands Selvstyre. Justitsministeriet fremsender lovforslaget til Grønland Selvstyre med henblik på behandling i Inatsisartut i efteråret 2022. Herefter forventes lovforslaget fremsat for Folketinget i vinteren 2023.

III. Lovforslaget

I forhold til det lovudkast, som har været sendt i høring, indeholder det fremsendte lovforslag ikke indholdsmæssige ændringer, men der er foretaget enkelte justeringer af sproglig og lovteknisk karakter.